

GOSPODINJA IN MATI

LETO 1943

4. AVGUSTA

ŠT. 29

UZGOJA

Izbira poklica

II.

Druga vrsta mladih ljudi je tista, ki tudi ne gleda kaj posebno ne na svoj bodoči poklic, niti ne na potrebno izobrazbo, pač pa na čimprejšnjo samostojnost, samo da s tem hitro uteče domačemu nadzorstvu. Dostikrat je temu kriva prevelika strogoost staršev, ki otrokom še tako nedolžne zabave in razvedrila ne privoščijo, nemalokrat pa so med njimi tudi razvajenci, ki ne prenesejo nobenih ugovorov in jim je vsaka, še tako utemeljena prepoved že najhujša tiranija. Zato silijo v dozdevno prostost, ne da bi jo pravilno razumeli, ne da bi premislili resnobo dela ali se vprašali za sposobnost. Zagrabijo pač prvo priliko, ki se jim količikaj dopade.

Samostojnost pa zna pravilno uporabljati le tisti, ki je tudi na znotraj samostojen, to je, ki je dozorel že tudi po značaju. Kajti samostojnost ima dve strani. Po eni strani napravi človeka bolj samozavestnega, zrelejšega in odpornejšega za vse trdote življenja, po drugi strani pa zažene slabšice v kalni tok življenja, iz katerega se morejo le z veliko duševno silo rešiti ali pa se sploh ne rešijo in v njem polagoma utonejo. Saj si slabšice ne žele samostojnosti zato, da bi si morda utrdili značaj in postali bolj odločni in poštene, kot so bili doma, ampak zato, da se lahko brez domačih pridrig prepuste vsem slabim gonom, ki se oglašajo v njih. Če se doma niso hoteli pokoriti staršem, ki so jim hoteli dobro, se bodo tujim gospodarjem še manj ali pa samo na videz.

Taki postanejo kaj lahko največji domišljajci, zapravljalci in razvratneži. Kadar imajo denar, si privoščijo vsega, kar jim je mogoče zanj dobiti, a ko ga zapravijo, so najhujši kričati. Prave mere ne poznajo.

Za bodočnost takih slabšicv bi bilo dobro, da ostanejo čim dlje v družinski skupnosti, ne le, ker se lahko bolje pripravijo za pravi poklic, ampak ker si tudi bolje utrdijo značaj in se obrusijo v svojem obnašanju, postanejo skromnejši in dovtetnejši za dobre nasvete. Seveda pa je dolžnost staršev, da

jim dajo bolj občutiti ljubezen kakor pa nadzorstvo, a ta ljubezen ne sme biti mehkužna.

Nemalo otrok si izbere svoj poklic z željo, da bi bili čimprej bogati in ugledni ter bi udobno živeli. Mnenja so — in v tem jih žal podpirajo tudi starši — da je samo tisti stan nekaj vreden, kjer je človek lepo oblečen, ima gladke, bele roke, polno denarnico, visokodoneč naslov in malo ali nič dela. Zato silijo v uradniške, inženirske, zdravniške in vse druge vrste inteligenčnih poklicev. Ker presoajo le po zunanosti, se ne zavedajo, da se marsikateremu inteligentu z naslovom »doktor« slabše godi kot dobremu obrtniku. Zakaj? Tudi inteligenčni poklici so često prenapolnjeni, če pa dobi mesto privatnega ali državnega uradnika, mora leta in leta čakati, preden doseže višjo stopnjo in višji naslov. Tudi v teh vrstah se hitreje uveljavijo le najsposobnejši in često tudi najbrezobzirnejši. Plača povprečnega uradnika je majhna, prav tako zaslužek povprečnega zdravnika, inženirja itd. Kljub majhni plači pa mora tak človek že zaradi javnega mnenja obdržati videz blagostanja. Da se lepo obleče, gre često na račun žolodca, da primerno preskrbi družino, si mora odreči vsakršni priboljšek. Medtem ko obrtnik ob delovnih dneh ne pazi toliko na svojo obleko in mu ni toliko mar raznih časti in priznanj, si pa zato tudi ob nedeljah lahko več ali bolje privošči, kot lepo oblečen estradanec. Po nekaj letih cvetočega podjetja ima že lastno hišo in srečno družino v njej, medtem ko si povprečen uradnik do smrti ne prisluži hiše in mu otroci zaradi pomanjkljive hrane bolehaljo.

Kar se pa tiče dela, ima dober uradnik, zdravnik ali inženir dovolj dela, če hoče v življenju res uspeti. Če ne dela z rokami, mora pa z umom, kar je dostikrat še težje. Državni tajnik in minister pa ne postane vsak!

Končno pa, kako bi bilo na svetu, če bi bili sami inženirji, odvetniki, zdravniki in uradniki, pa nobenih kmetov, obrtnikov, benega mizarja, tesarja, ključavničarja in drugih. Vsak poklic je vreden svoje časti, če se pošteno opravlja. Zelo napačno je tedaj,

že akademske poklice precenjujemo, obrtniške in trgovske pa podcenjujemo. Eni kot drugi so potrebni in eden sega v področje drugega in tako izpopolnjuje pravo urejenost celotne družbe, ki se imenuje človeštvo. Prav nobena sramota ni, če si recimo sin doktorja ali celo ministra izbere poklic navadnega obrtnika. Bolje dober in srečen obrtnik, kot zagrenjen in nesposoben uradnik.

Poseben del mladine se navdušuje le za tiste poklice, ki so moderni. Danes so to

zlasti tehnični poklici, kot strojniki, mehaniki, elektrotehniki, monterji, najbolj pa piloti. Postati slaven pilot so sanje marsikaterga dečka. Kajti piloti so danes med največjimi junaki, so vladarji zračnih višav in dosegaajo največjo slavo. Vprašanje pa je, kdo je zares tudi sposoben za ta poklic. Pilot mora biti na primer neustrašen, krepkih pljuč, zdravih udov, ostrega pogleda, spreten in odločen. Samo navdušenje in želja po slavi ni dovolj za poklica.

Domači vrt

Čas kumar je tu!

Veliki srpan ali avgust je mesec zadnjih setev. Zgodnja čebula je že dozorela, zato jo pobereemo z gred, te pa znova pognojimo s kompostom, jih prekopljemo ter posejemo z belo spomladansko čebulo, z jesensko špnačo in z zimsko solato. Repo sejemo drugič, da je imamo v kuhinji vedno dovolj. Konec meseca sejemo še motovilec.

Čas je, da posadimo zimsko endivijo. Sadimo tudi še kolerabice, in sicer modro špehovko in glavnato solato špariško ali pa braziljanko.

Zelena tvori običajno mnogo stranskih korenin. Da dobimo lep, debel, gladek gomolj, zemljo okrog gomolja odgrebemo ter vse stranske korenine gladko ob gomolju obrežemo. Pustimo le šop spodnjih korenin.

Ce paradižniku še nismo odrezali glavnega vrha, storimo to sedaj.

Kumare obilo cveto, zato jim pridno zalivajmo, in sicer s toplo vodo. Ob vsakem pomanjkanju vlage namreč cvetovi, pa tudi že nastavljeni plodovi, odpadejo. Isto lahko opazujemo pri fižolu. Zato tem rastlinam, ki od njih zdaj pričakujemo največ sadov, skrbimo za zadostno vlago. Letos sicer za vlago že ne bo kar obilo skrbi, vendar v peščenih zemlji po par vročih dneh le manjka tega, za rast tako važnega činitelja. V taki zemlji v tem času ne škodi malo zalivanja.

Ne pozabimo pravi čas porezati dišavnice: majaron, timijan, prežljiko itd. Pravi čas je tik pred cvetjem, ker je takrat rastlina najbujnejša, najbolj polna eteričnih olj, zaradi česar ravno dišavnice tako cenimo. Porežimo jih, jih zvežimo v šope ter posušimo v senci. Nato pa jih shranimo v vrečkah na suhem prostoru (glej lanski članek).

Kljub temu, da smo sproti pridno uničevali gosenice kapusovega belina, se mu je gotovo posrečilo na tej ali oni rastlini odločiti jajčka, da celo bube je opaziti. Zato je prav, da pregledamo zelje, poiščemo jajčka in bube ter jih uničimo. »Zamudno delo,« se bo kdo namrdnil. Res, nekolkokrat Vendar če se spomnimo na leto 1938, ko je bilo gosenic na zelju toliko, da jim nismo bili nikakor

kos in so nam uničile vse zeljnate nasade, še stanovanja so jih bila polna — se malenkostni trud pač izplača. Čeprav letos ni bilo toliko gosenic, pa se vendar obeta bolj slab pridelek zelja, zlasti v težjih zemljah. Škodila mu je obilna vlaga — srčki so segnili. Rastlina pa si tako pomaga, da požene več stranskih vrhov, kar seveda nam ni prav, kajti mi hočemo eno debelo glavo in ne mnogo listja. Zato pustimo le najmočnejše sree, vsa druga pa polomimo. Zemljo okrog rastline zrahljajmo ter jo visoko prisujemo k stebelu.

Gredica vrtnih jagod tudi — zdaj ko smo pobrali sad — ni videti bog ve kako negovana. Zato tudi njej posvetimo nekaj časa in skrbi. Za dober uspeh pri vrtnih jagodah je važno dvoje: skrbna izbira vrst vrtnih jagod in vestna nega.

Jagode ljubijo humozna, rahla tla, v katerih ne koreninijo globoko. Takoj ko smo pobrali sadove, moramo začeti z nego rastlin, da si opomorejo za prihodnje leto. Že med tem ko smo pobirali sadove, smo lahko odstranjevali stranske poganjke, če jih ne rabimo za nadaljnje razmnoževanje. Te podaljške odrežemo, nikakor pa ne potrgamo, ker bi s tem materino rastlino preveč zrahljali. Ko smo to delo izvršili, zrahljamo zemljo med vrstami. To zemljo smo med bratvijo zelo stlačili. Z obeh strani prisujemo k rastlinam zemljo. To je priporočljivo zlasti za starejše nasade.

Z rahljanjem obenem je priporočljivo zemljo pognojiti s lahko topljivim umetnim gnojilom ali pa — po dežju — zaliti z gnojnico. Na ta način vzbudimo v rastlini novo življenje, da tvori mlade listne in cvetne popke za naslednje leto. Razvoj rastlin in donos naslednjega leta je popolnoma odvisen od te nege.

Najboljše gnojilo je za jagode hlevski gnoj. Za lahka tla je še najboljši kravji. Večakor pa je važno, da opravimo vsa navedena dela dovolj zgodaj, da se rastlina pred zimskim spanjem še dovolj okrepí.

Pred nastopom zime natrosimo med vrste jagod hlevski gnoj ali pa kompost. Spomladi tega gnojila ne podkopljemo, kajti zimska

vлага je izlučila vse gnojilo v zemljo, ostale snovi pa izvrstno varujejo sadike pred umazanijo.

Če hočemo imeti vedno prvovrstne sadike, moramo že med rastjo, zlasti v času sadu, odbirati rastline, ki jih menimo razmnožavati. Te rastline naj imajo čim popolneje razvite sadove, naj bodo bogate na sadovih,

čim manj pa morajo imeti nastavkov malih pohabljenih sadov in stranskih poganjkov. Te rastline si zaznamujemo in le od njih vzamemo mlade rastlinice. Nove nasade zasajamo v začetku velikega srpana. Zasadimo letos ob obrobkih jagode, morda namesto nizkih plazečih evellie. Saj prav lepo cveto, ko so pa polne sadu, jih je tudi lepo videti.

DOM

Kako vlagamo stročji fižol

Vlaganje v slano vodo.

V nekaterih navodilih se priporoča, da je treba vložiti fižol v stročju pred uporabo pustiti čez noč v tekoči vodi. S tem pa postane fižol trd, tako da je celo po večurnem kuhanju neužit.

Največkrat se fižol pokvari, ker je pre-malo obtežen. Fižol v stročju je treba obtežiti z zadostno težo, kakor zelja. Priporočljivo je, da ga ne denemo samo v posodo, ampak v vrečo iz blaga, ki naj bo dovolj velika, da jo zgoraj lahko zapremo. Vreča naj bo v premeru tako veliko kot posoda. Lahko porabimo v ta namen tudi stare prevleke za blazine. Vrečo lahko uporabljamo več let, le da jo po uporabi temeljito operemo.

Fižol v stročju skrbno očistimo in hitro prevremo. Čez noč ga razprostremo po mizi, da se popolnoma ohladi. Vrečo postavimo v posodo, na dno vreče razprostremo nekaj listov vinske trte, nato pa lepo enakomerno zložimo fižol. Ko je ves fižol zložen, zapremo vrečo in položimo nanjo primerno deščico ter nekaj kilogramov težek kamen. Če zvečer prekuhamo poldrugi liter vode in $\frac{1}{2}$ kg soli. Ko se je slana voda ohladila, dodamo še $\frac{1}{10}$ litra belega kisa in vlijemo vso tekočino v posodo s fižolom. Fižol lahko še vedno dodajemo. Če pa bi ga tekočina ne pokrivala več, prekuhamo še nekoliko vode, brez soli in kisa, ter jo vlijemo v posodo, toda šele ko se je ohladila.

Po približno šestih tednih je fižol že uporaben. Pred uporabo ga izplaknemo z mlačno vodo ter ga pristavimo k ognju v mrzli vodi. Ko voda zavre, jo odlijemo in zalijemo fižol s svojo vodo, katero zopet zamenjamo z mrzlo, kadar zavre. Čez eno ali poldrugo uro (čas je odvisen od vrste) je fižol kuhan in ga lahko pripravimo na poljuben način.

Vlaganje surovega fižola v kozarec.

Na 1 kg fižola 125 g soli in 80 g sladkorja.

Sveže natrgan fižol očistimo in prerežemo po dolgem. Potresemo ga z odgovarjajočo količino soli in sladkorja in tako pustimo čez noč. Naslednjega dne ga denemo v kozarec. V kozarec od enega litra moramo spraviti najmanj 1 kg fižola. Ko je kozarec dobro napolnjen, vlijemo vanj še tekočino,

tako da je fižol z njo pokrit, in kozarec dobro zapremo ter jih spravimo v kleti. Tako pripravljen fižol se ohrani do spomladi.

Tako pripravljen fižol ohrani svojo svežo zeleno barvo tudi ko je že kuhan. Ne smemo jih pa hraniti več kot do konca zime.

Za uporabo jih ocedimo, speremo z mrzlo vodo ter kuhamo kakor sveže.

Vkuhanje fižola in drugega sočivja.

Sočivje razen paradižnikov ne smemo vkuhati kakor sadje, da bi ga namreč prej prekuhali in še vreče spravili v kozarec, ker so glivice, ki povzročajo plesen ali skisanje pri sočivju, bolj trdožive kot pri sadju.

Pripravimo elano vodo, na en liter vode eno žlico soli, jo prekuhamo in ohladimo. Sočivje očistimo, razrežemo (graha ne razrežemo), da laže napolnimo kozarec. Nato ga vržemo za nekaj sekund v vrelo vodo, nato pa splaknemo z mrzlo vodo in razrešemo po prtu in nato denemo v kozarec. Fižol v stročju ne sme biti preveč teeno vložiti, ker bi ne mogel biti ves steriliziran in bi se pokvaril. Kozarec napolnimo do višine 5 cm pod rob, nato pa nalijemo elane vode do višine dveh tretlin ter postavimo v posodo za steriliziranje. Prvi dan naj traja sterilizacija eno uro pri 100 % vročine in prav toliko tudi še naslednji dan.

Gospodinja ima preveč dela

Za nikogar ni dobro, če je preveč obremenjen z delom, posebno če je to stalno. Če pa je gospodinja preobremenjena, trpi vsa družina. Koliko je preveč akrbnih Mart, ki so tako rekoč zakopane v krpanje, kuhanje, čiščenje in pletenje, da si niti oddahniti ne utegnejo, da niti ne vidijo sonca v najbolj jasnih dneh. Nimajo časa, da bi mislile na lepoto življenja in živo čutijo, da so prikrajšane na sreči; ne zavedajo se pa, da morajo krivdo pripisovati sebi.

Ne sme le bi se razburjati za malenkosti in bile bi mnogo bolj razpoložene. Toda če gre vse narobe, če primanjkuje denarja, če mož rentabi, če so otroci neugnani in osedje hudo, bi se človek prej razpočil, kakor bi se mogel nasmešiti. In vendar: kisel obraz ni še ničesar popravil.

Gospodinja ne sme skočiti iz kože zaradi razbitega kozarca, zaradi razlitega mle-

ka ali pomazanega prta. Tudi ni prav, da pozdravi moža, ko se vrne z dela z neprijaznim: »Si že doma?« in niti ne dvigne glave od dela.

Koliko lepši je dom, če ima mati vedno vesel obraz in za vsakega prijazno besedo. Skrbno oprano, zakrpano in zlikano perilo, snažno pomit pod in lično urejene sobe še nikakor ne zadoščajo za družinsko srečo. Da v družini vlada sreča in zadovoljstvo, je treba mnogo potrpežljivosti in ljubezni. Ti dve sta kakor čudovito zdravilo, ki ozdravlja vse rane, kakor sonce, ki vse oživlja in osrečuje.

Nikar se ne razburjajmo preveč zaradi preslane juhe ali odtrganega gumba. Mnogi so o marsičem dobro poučeni, ne vedo pa, kako naj se vedejo v takih primerih. Nemalokrat se vznemirjamo za malenkostne stvari in potem ves dan onesrečujemo sebe in druge s svojim kislim obrazom.

Tudi ni prav, če strogo presegamo vsako nepremišljeno besedo in s tem grenimo življenje sebi in drugim.

Pridna in skrbna gospodinja je zares vse hvale vredna, vendar pa ni prav, če zaradi prevelike marljivosti omalovažuje potrpežljivost in ljubeznivost.

Starostna razlika pri zakoncih

Nek kalifornijski biolog si je vtepel v glavo, da hoče dognati, katera starostna razlika je med zakoncei najbolj prava, najbolj priporočljiva in praktična. V ta namen je raziskal nič manj kot 50.000 zakonov v Združenih državah. Kot najbolj idealno razliko je določil formulo: $M \times 7$. To se pravi, ženska mora biti stara polovico toliko kot mož in še sedem let povrh. Če ima na primer mož 26 let, jih mora žena imeti 20; 30 letnik si bo izbral dvaindvajsetletno ženo; za 40 letnika je primerna žena 27 let, za 50 letnika 32 let itd. Njegova raziskovanja so ga privedla do prepričanja, da je pri zakonih, sklenjenih po njegovi formuli, najmanj nesrečnih.

Popolnoma drugačne podatke pa je dobila neka ameriška revija, ki je stavila svojim čitateljem naslednja vprašanja: Koliko let naj bo žena mlajša od moža, da bo zakon srečen? Izmed 200.000 čitateljev, ki so se odzvali na ta poziv, jih je nič manj kot 50.000 odgovorilo, da starostna razlika ne igra prav nobene vloge in da torej tudi ni neobhodno potrebno, da bi žena morala biti mlajša od moža. 20.000 jih je celo izjavilo, da so poročeni z ženami, ki so starejše od njih in da se jim ni treba kesati. Enako stare ali starejše žene da znajo z mošči bolj ravnati in jih bolj osrečiti. 30.000 starejših moških je priznalo, da so si kot petdesetletniki želeli mlade žene. Ti so bili mnenja, da mora biti starostna razlika med možem in ženo najmanj deset let. Več tisoč jih je svojim odgovorom dostavilo: »Žena z materinskim čustvi je najboljša zakonska družica.«

Ropot je zdravju škodljiv

V zadnjih letih so zdravniki skušali ugotoviti, kako in v koliko škoduje ropot zdravju. Hrup ne vpliva škodljivo samo na živce, ampak tudi na ostali organizem. Povečan krvni pritisk je posledica prevelikega hrupa. Pod besedo »hrup« se navadno misli močnejši ropot, kakršen na primer prihaja v sobo s ceste, hupanje avtomobilov, ropot voz in podobno. Novejše preiskave pa so dokazale, da je tudi tak šum in ropot, ki ga iz navade niti ne slišimo več, celo tiktakanje ure, za naše živce škodljiv. Tak nezaten ropot živce utruja sicer počasi, a vztrajno. Dejstvo, da nas ta ropot ne moti in da ga niti ne slišimo več, ne dokazuje, da je ta trditve napačna, pač pa ravno nasprotno, da so namreč naši živci že poškodovani.

Da ne slišimo manjšega šuma ali ropota, ki smo ga že navajeni, je znak utrujenosti. Če denemo uro v bližino ušesa, jo slišimo doneti le nekaj časa, nato pa je ne slišimo več. Šele če si je uho nekaj trenutkov odpočilo, zopet zazna valovanje. To je ena stran. Druga škoda pa je v tem, da moramo v začetku porabiti nekaj moči, da na primer tiktakanja ne slišimo več. Naši živci se morajo stalno truditi, da izvirajo neprestano ta ropot iz zavesti. To predstavlja zanje stalen, krčevit napor. Zato bi morali skrbeti, da odstranimo vsak nepotreben ropot, čeprav nezaten, ki se le da odstraniti. Izgovor, da nam to ne škoduje, ker niti ne slišimo več, ne drži, pač pa dokaz, da trajamo po nepotrebnem svoje sile. Živci nam bodo zelo hvaležni, če jim ta trud prihranimo. Ne skrbimo torej le za odstranitev večjega ropota, ampak odstranimo tudi vsak najmanjši nepotreben šum, seveda kolikor je v naši moči.

Sedem lastnosti idealne žene

Neki pariški časopis, ki ga po večini čitajo le moški, je stavil svojim čitateljem neko vprašanje. Naštel je celo vrsto dobrih lastnosti, ki naj bi jih imele njihove družice, in jih pozval, da naj jih med temi izberejo sedem. Izmed lastnosti, ki so bile največkrat navedene, so potem sestavili končni izid.

Človek bi si mislil, da si moderni moške predstavljajo kot ideal strumno športno žensko. Pa bi se zelo motili! Pred njihovimi očmi plava kljub moderni miselnosti marljiva in krepostna žena, po kakršni so hrepeneli moški v vseh časih. Idealna žena naj bi bila zvesta, vedra, domača, snažna, praktična, materinska in modra. To je sedem lastnosti, ki si jih želi večina moških.

Ideal dobre gospodinje nam stoji pred očmi, ideal žene, ki modro vlada v družinskem krogu, vzgaja otroke in materinsko skrbi za vse. Iz tega je razvidno, da se okus y moškem svetu tudi danes še ni spremenil.